

להפצת תורתו של הגהיק רבי הלל פאלאק זצלה"ה
אבדיק סאטערענגען
בעל הקודש הילולים

פרי קודש הילולים

בס"ד | ויצא תשפ"ה | גליון מס' 140 | שנה ג'

דברי תורה עפ"י הספה"ק "קודש הילולים"

שלשה עמודי העולם כלולים בעמוד התורה

וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מְרֹאָשָׁתוֹ (בראשית כח, יא).

וג' האבנים אלו, ג' עמודי העולם, "התחילו מריבות זו עם זו", איזה עמוד הוא העיקר שיבור לו האדם. "זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו", כלומר שישים אותי בראש העמודים, זה אומר תורה בראש, וזה אומר עבודה בראש, וזה אומר גמילות חסדים בראש.

פירש רש"י, "עשאן כמין מרזב סביב לראשו, שירא מפני חיות רעות. התחילו מריבות זו עם זו, זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו, וזאת אומרת עלי יניח, מיד עשאן הקב"ה אבן אחת". ובמדרש איתא (בראשית רבה סח, יא), שנטל ג' אבנים לרמז על האבות הק'.
ואפשר שבא לרמז על ג' העמודים שעליהם העולם עומד המבוארים במשנה (אבות פ"א מ"ב), תורה עבודה וגמילות חסדים. והנה אברהם אבינו ע"ה מסר נפשו על עמוד החסד, ויצחק אבינו ע"ה שהיה קרבן עולה הוא עמוד העבודה. ויעקב אבינו ע"ה הוא עמוד התורה, כמו שכתב רש"י על הפסוק (לקמן סז, יד) "וישכב במקום ההוא", "באותו מקום שכב אבל י"ד שנים ששמש בבית עבר לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה".

"מיד עשאן הקדוש ברוך הוא אבן אחת", שיניח עלי יעקב אבינו את ראשו. להורות, שהכל כלול בעמוד התורה שהוא כנגד יעקב אבינו, גם עבודה וגם גמ"ח. שהרי בזמן הזה שאין לנו קרבנות, לימוד התורה הוא במקום קרבן (כדאיתא במגילה לא ב; מנחות ק, א). וכן עמוד גמילות חסדים כלול בתורה, שהרי אין לך גמילות חסדים גדולה ממי שלומד תורה עם אחרים. (ח"ב צד)

האדם יכול להתעלות יותר מהמלאכים

הממעט ובלבד שיכוון לבו לשמים". וכך רמז כאן, שאם "יניח ראשו" היינו את כוונתו לשמים, כולם שוין לטובה. (ח"א עג)

עוד אפשר לפרש, "עשאן הקב"ה אבן אחת", לרמז שכולם שוין והכל לפי הכוונה, כמאמר חז"ל (משנה סוף מנחות; גמ' ברכות ה, ב; ז, א) "אחד המרבה ואחד

האדם יכול להתעלות יותר מהמלאכים

וַיַּחְלֶם וְהִנֵּה סֶלֶם מַצֵּב אֶרְצָה וְרֹאשׁוֹ מֵגִיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה מַלְאֲכֵי אֱלֹקִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. וְהִנֵּה ד' נְצֻב עָלָיו וְגו' (בראשית כח, יב-יג).

שמים, מדרגתו גבוהה מן המלאכים. ולכן "מלאכי אלקים עולים ויורדים בו", כלומר במעשי האדם וכוונתו תלוי אם המלאכים "עולים" ועליונים עליו, או שהוא העליון והם "יורדים" ונחותים ממנו. (ח"א עד)

אדם שכל מעשיו לשם שמים, ואפילו בעת שהוא עסוק בענייני עולם הזה גם כן "ד' נצב עליו", שעושה הכל ככוונה לשם שמים, הרי הוא מתעלה למדרגה גבוהה יותר מן המלאכים. כי מה שהמלאך עליון על האדם הוא מפני שהוא רוחני והאדם גשמי, אך אם האדם מקיים ענייני הגשמיות לשם

במקום המינים והאפיקורסים צריכים שמירה עליונה

וְהִנֵּה ד' נְצֻב עָלָיו וְגו' (בראשית כח, יג).

פריך, "הנך תמני סרי, תשסרי הוויך". ומשני, דברכת המינים והצדוקים הוסיפה ביבנה.

ולפי זה אפשר לבאר מה שפירש רש"י, "לשומר", שלפי שהלך יעקב אבינו ע"ה אל לבן, מקום המינים והאפיקורסים, היה צריך שמירה עליונה. וכנגד פסוק זה תיקנו ברכת המינים. (ח"א עז)

פירש רש"י, "נצב עליו, לשומר". ואיתא במדרש (בראשית רבה סט, ד), "שמונה עשרה פעמים מזכיר האבות בתורה, וכנגד כן קבעו חכמים שמונה עשרה ברכות שבתפילה. ואם יאמר לך אדם, תשעה עשר הם. אמור לו, "והנה ד' נצב עליו" לית הוא מן המנץ".

הנה באמת בתפילת שמונה עשרה יש י"ט ברכות, ובגמ' (ברכות כח, ב)

על ידי שמקדש את העניינים הגשמיים זוכה לבנים מהוגנים

וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבִגְד לְלַבֵּשׁ (בראשית כח, כ).

"הסירו הבגדים הצואים מעליו", ופירש רש"י, דקאי על הבנים. וזהו שביקש יעקב אבינו ע"ה שיהיה לו "לחם לאוכל", שישא אשה לשם שמים ולא לשם תאוה, ואז יזכה ל"בגד ללבוש", היינו לבנים מהוגנים. (ח"א עח)

יש הנה אשתו של אדם מכונה "לחם", כמו שאמר הכתוב (לקמן לט, ו) "כי אם הלחם", ופירש רש"י, היא אשתו. וכן כתוב (שמות ב, כ) "קראן לו ויאכל לחם", ופירש רש"י, "שמא ישא אחת מכם, כמה דאת אמר, 'כי אם הלחם אשר הוא אוכל'". ו"בגד" הוא כינוי לבגדים, כמו שאמר הכתוב (זכריה ג, ד),

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..."
שם בהקדמה

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר בשבילי איזה דבר בכל שבוע..."
קודש הילולים ח"א עמ' ז'

וַיִּגְדַּע יַעֲקֹב לְרַחֵל כִּי אָחִי אַבְיָהּ הוּא וְכִי בֶן רַבְקָה הוּא (בראשית כט, יב).

יש לדקדק בכפל הלשון, ”כי אחי אביה הוא וכי בן רבקה הוא”.

תתפל” (שמואל ב כב, כז) וכו”.

ובזה יתורץ, שאמר לה ”כי אחי אביה הוא” ברמאות, ואת ההיתר לזה למד מאמו, וזהו ”וכי בן רבקה הוא”. כי היא לימדתו, להקדים את עשו ולבוא אל אביו ולומר לו, ”אנכי, עשו בכורך” (בראשית כז, יט וברש”י). וממנה למדת, ש”עם נבר תתבר ועם עקש תתפל”.

(ח”א עט)

ואפשר לפרש על פי דברי הגמ’ (מגילה יג, ב), ”וכי אחי אביה הוא, והלוא בן אחות אביה הוא. אלא אמר לה, מינסבא לי, אמרה ליה, אין, מיהו אבא רמאה הוא ולא יכלת ליה. אמר לה, אחיו אני ברמאות. אמרה ליה, ומי שרי לצדיקי לסגויי ברמיותא. אמר לה, אין, ’עם נבר תתבר ועם עקש

לוי כלל את שלשת העמודים שעליהם העולם עומד

עֲמֻתָּה הַפְּעַם יִלְוֶה אִישִׁי אֵלַי כִּי יִלְדְתִי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָּנִים עַל בֶּן קָרָא שְׁמוֹ לְוִי (בראשית כט, לד).

טו, ג) ”ד’ איש מלחמה”. ”כי ילדתי לו שלשה בנים”, אלו משה אהרן ומרים. ”על בן קרא” הקב”ה ”שמו לוי”, כי הם כנגד ג’ העמודים שעליהם העולם עומד. משה עמוד התורה, אהרן עמוד העבודה, ומרים שהיא פועה המילדת, היינו עמוד גמילות חסדים.

(ח”א עט, ח”ב טז)

יש לדקדק, דמשמע שלוי הוא כשלשה בנים, והוה ליה למיכתב ”כי ילדתי לו בן שלישי”.

ונראה לפרש הרמז בזה, כי ”איש” זהו הקב”ה, כמו שאמר הכתוב (שמות

דברי תענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבינו יואל זצ”ל רייכלס אב”ד שאפי, חותנו של רבינו הילל הזקן זצ”ל אב”ד אייבשיץ

האם יעקב אבינו התפלל ערבית לפני השקיעה

ונראה לומר, שיעקב אבינו התפלל ערבית רק אחר ששקעה החמה. ופירוש הגמרא (חולין סח) הוא, שכשהגיע יעקב לחרן אמר, אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי, היינו שעדיין לא התפלל תפילת מנחה. ונתן דעתו לחזור, וחשב להתפלל מנחה בדרך, אך קפצה לו הארץ, ומיד ’ויפגע במקום’ - כאדם הפוגע בחבירו שבא כנגדו; רש”י]. ”כד צלי”, היינו שהתפלל שם מנחה בעוד היום גדול, ועדיין לא רצה לתקן ולהתפלל ערבית, כי לא הגיעה זמנה. אלא שכאשר אמר הקב”ה, שלא יפטר בלא לינה, ושקעה השמש, אז תיקן והתפלל ערבית.

ומה שדרשו (ברכות כו), ’ויפגע במקום’ לשון תפילה, שתיקן תפילת ערבית, אין פירושו שמיד התפלל ערבית, ואחר כך ’כי בא השמש’, אלא שהיה חפץ לתקן ערבית, אבל למעשה התפלל רק אחר ביאת השמש, וכן כתבו המפרשים - [ראה בפני יהושע (שם סוף ד”ה יעקב), ובגור אריה למהר”ל].

וקל להבין כי נכון, בעזרת ה’ ברוך הוא.

ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש.

פירש רש”י, ורבותינו דרשו לשון תפילה וכו’, ולמדנו שתיקן תפלת ערבית. ושינה הכתוב ולא כתב ’זיתפלל’, ללמדך שקפצה לו הארץ, כמו שמפורש בפרק גיד הנשה (חולין צא), עכ”ל. ולכאורה, מנין שתיקן ערבית, הרי ’ויפגע במקום’ נאמר קודם ’כי בא השמש’, ואולי הכוונה שהתפלל מנחה. אמנם אין לפרש כן, כי אין בכך כל חידוש, דפשיטא שהתפלל תפילת אבותיו בכל יום.

ואם כן צריך להבין, שנמצא שהתפלל ערבית קודם השקיעה. וכן הקשה הרא”ם מלשון הגמרא (שם), כד צלי הוה בעי למהדר - כאשר התפלל יעקב, רצה לחזור לדרכו]. אמר הקב”ה, צדיק זה בא לבית מלוגי ויפטר בלא לינה, מיד בא השמש, כדכתיב וילן שם כי בא השמש, ע”כ. משמע שתחילה התפלל, ”כד צלי”, ואחר תפילתו ”מיד בא השמש”. וכתב, שכבר הקשו כן התוספות (ברכות כו: ד”ה יעקב) ותירצו, דקיי”ל כרבי יהודה (שם ע”א), שזמן תפילת ערבית הוא מפלג המנחה, עכ”ד.

נא להתפלל וללמוד לזכות הרה”ח יואל בן חוה גיטל הי”ו לרפואה שלימה במהרה בתוך שאר חולי ישראל

דברי ברכה

מזל טוב לצאצאי רבינו הגה”ק זצ”ל

הרה”ח חיים שאול כהן הי”ו ולבנו הרה”ח מנחם צבי הי”ו לרגל נישואי הנכד -הבן החתן שמעון ני”ו עב”ג הכלה תחי’ בת הרה”ח יחזקאל ראטנער הי”ו החתונה אי”ה ביום רביעי באולם ארמונות חן בבני ברק

יהי רצון שיזכו לרוות מכל יוצ”ח רב תענוג ונחת דקדושה לתפארת אבות, הם וכל משפחתם, ויתקיים בהם במהרה ”בגלל אבות תושיע בנים ותביא גאולה לבני בניהם”, אמן.

לעילוי נשמת

מרת בילא ע”ה ב”ר הילל קרויס ע”ה נלב”ע ו’ כסלו תרצ”ה

הרה”ח משה יהודא ב”ר חיים אליעזר וייס ז”ל נלב”ע ז’ כסלו תשנ”ג

מרת שרה פעסיל ב”ר אליעזר גנץ ע”ה נלב”ע ט’ כסלו תשי”ד

מרת מרים ב”ר שמואל קרדוש ע”ה נלב”ע י’ כסלו תש”פ

ת נ צ ב ה

”עיקר כיבוד אב ואם לעשות רצון אבינו שבשמים כי זה נחשב לאבות כאילו המה עושים, והעיקר לקבוע עתים בכל יום ויום לתורה...” (שם)

”...מי שזכה להיות לו בנים וחתנים צדיקים וכו’ המעשים שלהם יהיו לו למשען בעולם הבא וכו’ ואין לנו חסד גדול מזה...” (קדוש הילולים בהקדמה)